

4
יוסף ושושנה בן-ברית
חבת ציון 38885
טל: 06-365365

חקר עמנו

(המכון לחקר הפסיכולוגיה של העם היהודי בזמננו
בארץ ובתפוצות)

ע"ש פרופ' אריה טרסקובר

לשכת בני-ברית, חל-אביב

מה הם הלקחים מאבדן קהילות עתיקות וחדשות

לעתיד הגלויות דהיום?

מאת

יוסף בן-ברית

ראשי פרקים

- א. עובדות היסטוריות על צמיחה גלויות, זריחתן ואבדןן לאחר מספר דורות - סקירה גיאוגרפית כרונולוגית.
- ב. מה נלמד ולא נלמד מעברנו בגלויות הרבות.
- ג. השואה באירופה, רק שלשה דורות ושמונים שנה, לאחר האמנציפציה והסמיעה.
- ד. האם אפשר להוציא לקחים מאבדן קהילות עתיקות וחדשות, לעתיד הגלויות העשירות דהיום?
- ה. מדוע אין בתכנית הלימודים בבתי-הספר פרק בנושא זה?

הוצאת "המכון לחקר עמנו"
סיון, תשמ"ח (יוני, 1988)

לא למכירה

נגידו עזרים

- 1. חנה ונחמיאל
- 2. אבנר ורחל קהני-
- 3. לוי ודני קהני-
- 4. יהודה ואשרה לבוא
- 5. הנהחיה סגבולסקי
- 6. דוד האחד הכהן
- 7. איציק ונחמה לייק
- 8. אפר ושלמה
- 9. אביבה הימן
- 10. מרים קלוי סוה' צ'די
- 11. חמון יוד בן צ'די - מ'טאל יל'צ'די - 2003

מה הם הלקחים מאבדן קהילות עתיקות וחדשות לעתיד הגלויות דהיום?

מרצה

יוסף בן-ברית

-

משתתפים בדיון

1. ד"ר מרים רייטר-צדק
2. מרדכי בר-יוסף
3. יוסף קורץ
4. ד"ר דב סגל
5. ד"ר משה מובשוביץ
6. חיים ברגפרוינד

-

סיכום: יוסף בן-ברית

-

כל הזכויות שמורות ל"מכון לחקר עמנו"

חברי המערכת

ד"ר דב סגל
אלכסנדר מנור
ד"ר אריה בן-יוסף
העורכת הראשית -
ד"ר מרים רייטר-צדק

כתובת: מעלה הצופים 8, ר"ג, 52 483, טלפון: 03-722752

על המדצת יוסף בן ברית

נולד בקהילה היהודית המבורג-אלטונה, שנוסדה על ידי אבותיו האנוסים מפורטוגל בראשית המאה ה-17. מחקרו המקיף, אותו ערך במשך שנים, משמש רקע מחשבתי להרצאותיו ומחקריו ההסטוריים. לאחרונה השלים תוכרת מודפסת "ואלה משמות משפחה יהודיים הבאים ארצה"...

היה מחנך ומורה, ניהל את המרכז הפדגוגי לחדרה והאזור במשך 20 שנה. היום הינו במלאי.
כין יתר נושאי "ההמחשה" בה התמחה, פיתח גישה ושיטה של המחשת "זמן הסטורי" אשר עבר על האנושות ועל עם ישראל. "הסטוריוגראף" גילי, כעין מגילת זמן, מכיל רישומי ההסטוריה העברית-ישראלית-יהודית במקביל להסטוריה כלל-אנושית. בהרצאה הנוכחית השתמש "במפות דינאמיות", כדי להמחיש למאזיניו תהליכים הסטוריים מתהווים ומשתנים מדור לדור. כך הועברו לעיני הצופים-המאזינים 32 ריכוזים יהודיים שונים בגלויות במזרח, בדרום ומערבה מארץ ישראל. כל אלה תוך כדי חצי שעה בלבד. המטרה היחה לצופף 2600 שנות גלויות וליצור אפקט של פרספקטיבה, כדי לאפשר סיכום ולימוד מסקנות עקב הצטברותם של עובדות חוזרות ונשנות.
כמאמר המודפס חסרים כמובן אפקטים אלה.
הרצאותיו הקודמות אף הן עסקו בסקירות ההסטוריה והחרבות של עם ישראל בארצו ובגלויותיו תוך שאיפה להסיק לקחים להווה ולעתיד עמנו. (חשמ"ה-6; חשמ"ו-7; חשמ"ז-8)
המרצה עבר בנעוריו את אימי הרדיפות הנאציות והשואה, שרד והצליח לברוח לספרד, ממנה גורשו אבותיו 452 שמוקדם יותר. הוא מניח, כי הסטוריוגראף ידוע, בעל "שושלת הקבלה" הוא ממשפחת אבותיו: גדליה בן יוסף אבן יחיא-1515-1587. המעונין להתקשר אליו: יוסף בן ברית, חיבה-ציון 38885. טל. 06-365365

יוסף בן ברית

מהם הלקחים מאבדן קהילות עתיקות וחדשות לעתיד

הגלויות דהיום ?

בחלקה הראשון של הרצאתי אעביר לפניכם סקירה הסטורית-גיאוגראפית מומחשת במפות.

שאלתי: מה אנו יודעים על גלויותינו מן העבר הרחוק ומה ידוע פחות? מה נלמד כיום ומה לא מזכירים כלל וכלל ?

קיים ידע הסטורי בספרות מחקרית עברית אשר לא מנוצל בתינוך היהודי בארץ ובתפוצות ישראל !

ושאלה נוספת, עקרונית : האם ניתן להסיק לקחים ומסקנות מעובדות הסטוריות מצטברות ? יש השוללים גישה כזו. לא אתוכח בחוג זה עם בעלי דעה זו, אך אשחיל לשכנע אתכם בעזרת הצטברות של עובדות הסטוריות תוזרות ונשנות כי אמנם הגיוני הוא ! במשך 2600 שנות הסטוריה יהודית בגלויות מרוחקות זו מזו, במרחבי זמן, חרבות וגיאוגרפיה פרחו קהילות עלו מעלה מעלה, אף השפיעו על עמים ותרבויות נכר, אך יש מהם שנעלמו מבלי זכר ואוכלוסיות יהודיות נכרות אבדו מקהל ישראל. קהילות ישראל עתיקות אחרות משפיעות עלינו עד היום וצאצאיהם הם עם ישראל דהיום !

האם עובדות מנוגדות אלה אינן מצביעות על חוקיות מסוימת ? מדוע לא מעוררים בנו מחשבה על כך ? מדוע מתעלמים כאילו אין עובדות אלה חשובות הן לעתיד עמנו ואומתנו ?

כל העובדות אשר אציגם לפניכם הסודע מוסמך ממחקרי הסטוריונים עבריים הידועים לי, כולל מחקרו של הנשיא המנוח מר יצחק בן צבי על "נדחי ישראל". לא רבים מבינינו יודעים על נדחי ישראל אלה. ראוי לדעת את הקורות את בני עמנו אשר נעלמו אי-שם בעבר הרחוק, כמו את אלה, אשר צאצאיהם אנו ומתרחותם אנו ניזונים.

לדעתי לא רק מאבדן קהילות עתיקות לא נלמד לקח התנהגותי לאומי-חרבותי, לצערי אף לא משואת יהודי אירופה בכל חוגי עמנו, הגם שקרוב לנו אסוננו מאוד מאוד! דברתי על כך בהרצאתי הקודמת בפליט השואה וכצאצא של גלויות ספרד, פורטוגל ואשכנז. ועתה הסקירה ההיסטורית-גיאוגראפית :

- שמועות על ירידה למצרים של חלק משבט דן, כתוצאה מפילוג יהודה וישראל, מחזירות אותנו אחרנית לשנות ה 900 לפנסה"נ. יש הקושרים את בני "ביתא ישראל" באתיופיה עם בני דן אלה. - הגלות המסיבית הראשונה הייתה זו של עשרת שבטי ישראל לחבלי אשור, הינדו-כוש-הפנג"ב ומדי בשני גלים שונים, אף שלושה. היה זה על ידי פול, תגלח-פלאסר השלישי וסרגון השני. שבטי-ישראל אלה, רובו של עם ישראל אז, נעלמו ממפת עם ישראל במרחבים הצפון-מזרחיים והדרום-מזרחיים של אירן, עירק, הינדו-סטאן, פקיסטאן ואפגניסטאן. שבטי-הר אפגניים דהיום, לוחמי חירות עקשניים עד מות נגד הכיבוש הסובייטי-אתאיסטי, הגם שהם מוסלימים עתה, יודעים שהם מצאצאי ישראל. הם אף ממשיכים

להקרא על שמותיהם: בני אפרים, יוסף, שמעון, בנימין, גד ובני משה. יש מביניהם ששומרים על מקצת ממונהגי ישראל המקודשים ביותר מימי קדם, כגון נירה ושבילה, מילה ביום השמיני, אף הדלקת נרות ביום הששי לפנות ערב. שמות השבטים שובשו עקב לשונם השונה. יש המזהים אף את השם נפתלי.

אך השאלה המרכזית תהיה, למה נבחרו ממפת עם ישראל? התשובה כי הם נאנסו לאיסלם נכונה חלקית לדעתי, ואצייץ סיבה נוספת, הנובעת לגלויות נוספות, במסקנותי בסיכום הכללי. חייבים לציין במיוחד במקרה של קיבוץ ישראלי קדום זה, כי בעודם יושבים על אדמת ישראל, ניתקו את עצמם ממרכזיותה של אמונת האחדות והאחידות העברית הכלל-ישראלית וסיגלו את עצמם לתרבויות העמים מסביב, הרב-אליליות.

- בשנים 585-600 לפנספה"ג הוגלו בני ממלכת יהודה לבבל. שתי הגלויות המוניות אלה הביאו מאות אלפי בני ישראל, אולי מליונים, למרחב האשורי, הבבלי, הפרסי והפרתי במזרח. מכאן התפתחו נדידות מזרחה עד להודו ולסין; דרומה בדרכי המדבר והים למרכזו ולדרומו של חצי האי ערב. גם מדרום יהודה ומעבר לירדן המזרחי נדדו מבני יהודה, שמעון, ראובן וגד דרך המדבר לאזור זה. מאה אלף מבני יהודה ובראשם מבני המלוכה וירמיהו הנביא גלו למצרים אחרי רצח גדליהו בן עמיקם. במשך דורות התבססה אוכלוסייה יהודית זו במצרים התחתית, המרכזית והעילית (ייב) ומשם נדדו קבוצות עד לארץ כוש, היא חבש, והצטרפו לישוב העברי הקדום, מימי שלמה המלך ונציביו ומפליטי דן המאוחרים מהם אך במעט שנים.

כל אלה בני הגלות הראשונה, מחורבן הבית הראשון! מאוחר בהרבה דורות, כ 400 מאות שנים, עת רדיפות היהדות בימי שלטון היוונים הסלבקים בארץ ישראל ובראשם אנטיוכוס אפיפנס הרביעי, המכונה במקורותינו "אפיפנס המשוגע", נוספו פליטים יהודיים לגלויות מזרחיות אלה. באותה תקופה קשה ליהודי ארץ ישראל של הבית השני, ברחו מיהודי הגליל מזרחה ומהם הפליגו באוניות והגיעו לחופי הודו והתישבו שם.

היה זה כמובן מעט לפני מרד החשמונאים ותכוסת היוונים בארץ. אף מאוחר יותר בכ 200 שנה עד 350 שנה בחקופות הקשות של פומפיוס הרומי, הורדוס האכזרי, ההתקוממות היהודית לפני חורבן הבית השני, מרד בר כוכבא, זרמו עוד ועוד פליטים יהודים מארץ ישראל למרחב המזרחי, המיושב יהודים זה דורות. צאצאי כל האוכלוסיות האלה, אלה מהם שנשארו לפליטה מרדיפות מאוחרות יותר, הם, ורק הם יכולים להחשב ליהודי המזרח כיום!

אפרט עתה עובדות הסטוריות באופן כרונולוגי:

ב 500-היתה קהילה גדולה, עם מקדש ב ייב, מצרים ושלוחה בחבש. חילים יהודיים-פרסיים היוו חלק מן המערך הצבאי האמפריאליסטי הפרסי "מהודו ועד כוש".

בשנים 500- עד 400- חודש הישוב היהודי בא"י, נבנה ראשיתו של הבית השני והתחזקה התרבות היהודית בהשפעת עזרא ונחמיה.

בשנת 332- נכבש כל המרחב המזרחי הפרסי על ידי אלכסנדר הגדול, המוקדוני. חיילי פרס השבירים היהודים בחובם, היו מעתה חיילים הלניסטים. צעירים יהודים במספרים נכרים שרחו בצבאות הכיבוש-והמצב היווניים, שוב מהודו ממש ועד לכוש ממש. התרבות היוונית כבשה את לב היהודים הצעירים, עובדה ידועה לנו כ"ההיוויות".

ב 200-, עת גזירות השמד והרדיפות של אנטיוכוס אפיפניס זרמו פליטים יהודיים רבים מארץ ישראל מזרחה ונקלטו באזור הפרחי.

בארץ ישראל נודעו עד אז ארבעה הזוגות הראשונים מבין חכמי פרקי האבות בכלליהם היהודיים. באותה עת ממש נוצרה קהילה יהודית עם היכל בקאי פנג בסין. הם הגיעו לשם כסוחרים על "דרך התה", כודאי בחפשמ מפלט במרחב מחיה רחוק מרדיפות דת.

החשמונאים, בשנים 168- עד 63-, החזירו עטרת היהדות לישראל בא"י וסביבותיה הקרובים. אך הם נאלצו לשם הגנת העורף הצפון-מערבי, לכרות ברית מדינית וצבאית עם הכח העולה של רומי. לאט חדרו נוהגי שלטון רומיים למלכות נכדי החשמונאים בצורת ריב על השלטון האבסולוטי והסולטאני, המנוגד לחפיסה היהודית. סוף המריבה היה כיבוש רומי מוחלט על ידי פומפיוס. השנים 63- עד 70 לספה"ג תחת כיבוש רומי זה, עם מעט שלטון עצמי מדומה, היו שנות מהומה, מרד ומבוכה. אך יצירות רוח יהודיות אדירות על ידי הזוגות שמעון בן שטח ויהודה בן סבאי, שמעיה ואבטליון, הלל ושמאי, רבן גמליאל הזקן ובנו רבי שמעון, ובתי מדרשיהם שאיירו בנו ולנו תרבות חיובית מתקופה פוליטית קשה זו! היתה זו גם תקופת פילון באלכסנדריה היוונית, כמו זו של כת האיסיים, יוחנן המטביל ויהושע הנצרחי בא"י. דיכוי כיווני הרוח מצביעים על התרוצצות פנימית, הקשורה כנראה במבוכה הפוליטית ששררה בתוך המוני בית ישראל.

במרחב הפרחי-פרסי השפיעו כ 3 מליון יהודים על תרבות האזור. מעט לפני חורבן הבית השני שלטה שם המלכה הלני, אחת משושלת המלכים הפרתים, אשר כבר כ 150 שנה חמכו ביהודים כנגד האימפריאלזם הרומי. היא, מלכת חדייב, הגישה עזרה ממשית לישוב הארץ-ישראלית. בנסיונו להקחות השפעתה המדינית-תרבותית של רומי. כך גם שני בניה זוטריס ומונבו השני. התייחדו מרצון. "קברות המלכים" כנחל קדרון הם קבריהם.

לא היתה אז כל אמונה מונותאיסטית אחרת פרט ליהדות! התרבות היהודית, לעומת חרבויות האליליות, היתה נשגבה גם בעיני בעלי מחשבה לא יהודיים. הרי גם אלילי העמים כולם התקוטטו בדמיון המאמינים בהם, כמו כל שליטי אנוש, בני האדם. - בדרום בבל השתלטו שני אחים יהודים, חסינאי וחניאל, על מרחב ניכר בעזרת צבא יהודי. שלטון זה התמוטט אחרי 16 שנה בגלל מריבה פנימית. זה היה זמן מועט לפני חורבן הבית השני. - חורבן הבית השני עקב הפילוגים הפנימיים, גרם כמובן לאבדן רוב הישוב העירוני בא"י. פליטים מא"י, מאלה שלא נשבו, ברחו מזרחה אל אחיהם שקלטום.

הגל העקרי של הגליית יהודי א"י על ידי הלגיונות הרומיים הובל בדרכי היבשה למצרים וקירינאיקה, ללבנון וטורקיה והיום היא אשכנז של נהר הריינוס. אף לנומידיה, מאורייטניה וברבריה, דהיינו לחבלי צפון אפריקי.

צאצאי הגולים מתורבן הבית השני הם כל יהודי צפון אפריקה והיום כמותם כל יהודי ספרד, איטליה, יוון, הבלקנים, טורקיה, אשכנז המערבית והמזרחית, גרוזיה והקווקז.

הגלות המזרחית מקורה בחורבן הבית הראשון, הגלות המערבית מקורה בחורבן הבית השני.

השפעות אסלמיות אחדו כ 700 שנה מאוחר יותר חלקים מגלויות המזרח והמערב מבחינה תרבותית לא-יהודית. כך השפיעה הנצרות תרבותית לא-יהודית על הגלויות בארצות צפונה מן האגן של הים התיכוני. שוני זה בתרבות סביבתית כזו אין לה ערך עקרוני

יהודי בשום פנים היום בארץ ישראל.

- במזרח, במשך מאות בשנים, מ 225 ועד 622 לספ"ה הושפעו מלכי הסיסאנים, שושלת מהמשכת של מלכי פרס המאוחרים, מן החכמה היהודית ומאמונתה.

בא"י סכמו את משנה התורה, עבדו את התלמוד הירושלמי, חכרו ראשוני הפיוטים, יסוד תפילות הסידור המאוחר יותר.

בבבל פעלו האמוראים בחיבור התלמוד הבבלי.

באנטיוכיה הנוצרית הראשיתית תמך הבישוף ביהדות וכאשר גבר הקו האנטי-יהודי הכנסייתי הרומי במאוד, שלח הבישוף פאולוס מסמוסה 50.000 משפחות יהודיות (1) מארמניה לפרס.

בשנים 260 עד 530 לספ"ה לערך היתה תקופת פריחה רוחנית יהודית בבבל ובא"י. הלל השני, החוספתא, המכילתא.

נסיגנות להקים שוב את המקדש; מלכה רומיה-מזרחית תומכת אישית בישובה מחדש של ירושלים ביהודים.

שושנדוכת אשת השאת הפרסי יזיגורד הראשון בת ראש הגולה שם, מיסדת ובונה שתי ערים יהודיות, את אצפהאן ואת חמדאן. בנה נארסה בונה עיר יהודית נוספת, את חורזאם היא כיאת.

קבר אסתר המלכה ליד חמדאן, הוא בעצם קברה של שושנדוכת, אשר סיפורת האישי והמדיני דומה לסיפור מדרכי ואסתר, 800 שנה מוקדם יותר.

בשנים 513 עד 520 מכריז ראש הגולה מר זוטרא על חידוש הסנהדרין בסבריה, על עצמאות יהודית בא"י תחת חסות פרסית ומיסד ממשלה יהודית במחוזא.

השפעות הפריחה הרוחנית הזו נשארו לנו כנכסי צאן ברזל בצורת התלמוד והתוספות של הסבוראים בהמשך הזמן.

- בשנים 240 עד 520 לספ"ה החמתח אף במרחב הדרומי של א"י, במרכזו של חצי האי הערבי של לפני האסלם, ישוב שבטי יהודי הולך ופוחת. יהודים ממקור ושבטים מתיידיים בהשפעתם, פתחו נאור מדבר בשיטות השקיה פרי הראש היהודי. איזור חיבר (מכה ומדינה) במרכז ואזור חימיאך בדרום היו אזורים "יהודיים" בחימיאך שלטו 99 שנים שלשה דורות של מלכים מתיידיים!

- בשנת 300 לספה"נ לערך הפליגו מדרום ערב (= תימן) כמה אוניות אשר נחתו בחופי מערב הודו. בראש הקבוצה היהודית הזו יוסף רבן אשר במנהיגותו נוסדה קהילת יהודי קוצ'יין. השפעת יהודי דרום ערב ומרכז ערב הגיעה גם אל עבר מיצר הים האדום, לחבש.

כאשר הוכרז על ידי יוסטיניאנוס ספר החוקים על שמו, הועברה בשנת 565 לספה"נ מורשת שנאת היהודים כחוק רומי לכל עמי אירופה הנוצרים ואף לחבש הנוצרית-ביזנטית.

בשנת 625 לספה"נ פלשו צבאות נוצרים-חבשים לממלכה היהודית חימיאר והשמידו אותה. נשים שבויות רבות הובאו לחבש. הגברים נטבחו. בו-זמנית כמעט, שנתיים מאוחר יותר, השמיד מוחמד אח הישובים היהודיים הפורחים בחיבר, מרכז ערב. הנשארים לפליטה גורשו מעט מאוחר יותר על ידי עומר. רק בואדי אל קורא אל-קרנין המשיך להתקיים ישוב שבטי יהודי.

גם בא"י בא הקץ על הישוב היהודי על ידי עומר בשנים 640-650 - הנצרות והאסלם החלו בו-זמנית את מלחמת השמד וההשמדה של היהדות והיהודים !!

- אך מוקדם יותר, בשנים 450-500, היכו שבטי דן ונפתלי את השאח הפרסי רשיעה וכבשו חלק מממלכתו. ההסטוריונים הנוצריים-אירופיים קוראים להם משום-מה הרזים לבנים.

- בהרי אפגניסטאן ופקיסטאן, באיזור אשר נקרא גלערד (בלערד) פרחו עשרות ישובים מבני ישראל, עוד משנת 660-, (גלות אשור) הגם שישוב זה סבל מאיננוסי האיסלם אחרי 750 לספה"נ, הוא המשיך להתקיים עד לפלישה המונגולית של תימור לנק, אשר הרסו בשנים 1363-1405 לספה"נ.

- בבבל הוסיפו חכמי ישראל הסבוראים נדבכים לתלמוד עד שנת 700 לספה"נ; אחריהם פעלו גאוני בבל וביניהם ר' עמרם גאון ור' סעדיה גאון, ב800 עד 940 לספה"נ, אשר חברו סידורי התפלה הבסיסיים עד היום לכל נוסחי התפלה בעולם.

- חכמי סבריה ובראשם ר' אהרון בן אשר הפיצו את הניקוד הקרוי "סבריאני" ואת סעמי המקרא הנהוגים כיום, בשנים 850-930 לספה"נ. כן את חלוקת התורה לפרשיות השבוע על פי הלוח העברי, אותו סיכמו סופית. הניקוד הבבלי העליון שהיה נהוג עד כה, נשאר רק עוד בשימוש יהודי תימן עד לעלייתם ארצה.

המרחב המזרחי והדרומי היו מלאי חיים יהודיים במשך 1500 ש' שרדו לנו מחיים אלה היצירות הרוחניות בלבד! אך שום דבר מן החיים המדיניים והשלטוניים! מאלה אף לא ידוע כמעט לעמך ישראל. אין מלמדים על כך באף אחת ממסגרות החינוך הפורמלי! עד כה פרק הגלות המזרחית מימי אשור, בכל, פרס ויוון. ועתה לפרק הגלות המערבית, השנייה, מימי רומי, הנצרות והאסלם:

- כצפון אפריקה התפתח מרכז יהודי רוחני בקירואן, בג'רבה וחכמי צפון אפריקה, או המגרב = המערב, ידועים לנו עד היום. ראשית הישוב באזורים אלה כנראה עוד מתקופת מרד קירינאיקה ונדידה מערבה, דהיינו בערך מ 135-200 לספה"נ (מרד בר-כוכבא). מרכז יהודי זה החקיים באופן רציף עד לשנת 1150 לספה"נ.

- בשנת 700 לספה"נ שלטה בכרבריה, היא מרוקו דהיום, מלכה אשר התייגה בהשפעת הישוב היהודי הקדום והמושרש. שמה היה "דאהיה אל כהינא" או "הנביאה".
- בצפון ארמניה ומצפון לחופי הים השחור, מעבר לאזורי ההתגוששות הנוצרית-מוסלמית התפתחה ממלכת הכוזרים. בהשפעת מתישבים יהודים, אשר נמלטו צפונה מרדיפות הנוצרים הביזנטים והמוסלמים הכובשים, התייגו מלכים כוזרים וחזרותיהם. ידועים כמה דורות של שושלותיהם. בשנים 710 עד 890 לספה"נ התפשטה ממלכתם צפון-מערבה. בתסותה הגיעו היהודים הראשונים למערב רוסיה ופולין דהיום. ממלכה זו קבעה לבסוף על ידי נסיכים רוסיים מקייב בשנת 969 לספה"נ.
- בשנים 1060 עד 1146 לספה"נ, עת שלטון כח המוראביטון המוסלמי בצפון אפריקה ובדרום ספרד, התקיים שלטון יהודי אוטונומי בוארדירעה בצפ' אפריקה. שלטון זה נמשך יותר ממאה שנה! בספרד זו תקופת "תור הזהב", משנת 940 עד 1391 לספה"נ. ר' שמואל הנגיד, ר' יצחק אל-פאסי (=מן העיר פאס), אבן עזרא. ר' יהודה הלוי כתב אז בספרד את "הכוזרי". (לא נכתב עת הממלכה הכוזרית!). הרמב"ם נולד אל חוף תקופת שמד וגירושים של כת המוראבדין. מכאן נדידותיו למצרים, היבוריו הפילוסופיים-יהודיים אגרות הניחומים ליהודי תימן ועוד.
- כאן המקום לציין את שקיעת המרכז הרוחני בכבל 1040 לספה"נ סופית, בו בזמן שחלה פריחת המרכז המדיני והרוחני בספרד.
- בו-זמנית ממש התפתח המרכז הרוחני באשכנז, לאורך הרייניוס ובצרפת. רש"י כתב עתה את פירושו לתורה, לתלמוד. הרמב"ן, רבנו תם וחכמי אשכנז ידועים נוספים. 1040 - 1135 לספה"נ.
- ואז באה תקופת מסעות הצלב של 200 שנה ופרעות, גירושים והרס קהילות עוד כ 300 שנה בכל אשכנז המערבית. פליטי המערב הסתננו למרכז אירופה ולמזרח. בפולין ובארצות הדרומה התפתח ישוב דובר גרמנית עתיקה מעורבת במונחים עבריים, שפת היידיש.
- בספרד החל האיננוס. לבסוף גורשו אלה שלא היו מוכנים להמיר יהדותם. המגורשים הפיצו את נוסח ספרד וחכמה מלומדיה בכל ארצות הים התיכון מסיביב, עד לא"י, אף לצפון-מערב אירופה, אף ליבשת החדשה שזה עתה נחגלתה מעבר לים.
- באיטליה הודפסו הספרים העבריים הראשונים וחכמת ישראל וסידור התפילה החלו להיות יותר ויותר נפוצים בכל הקהילות היהודיות.
- ב 1496 אבדו קהילות ישראל בפורטוגל על ידי שמד בכח.
- ב 1497 הושמדה פלאשה הישראלית ביותא ישראל בחבש על ידי מלכים נוצרים-קופטים.
- בא"י החל עתה פריחת המרכז היהודי בצפת. יוסף קארו, האר"י הקדוש, השולחן הערוך "בית יוסף" הריאליסטי וחורת הסוד והנפתר, הקבלה, התפשטו לרוב תפוצות ישראל שהיה קשר אליהם.
- שכתאי צבי זעזע את רובו של העולם היהודי המעונה והנרדף. פילוסופים יהודים משאריח הפליטה הספרדית, מנשה בן ישראל, שפינוזה במערב אירופה, החסידות והמחנגדים לה במזרחה.
- אמנציפציה מרצון, רפורמות ביהדות כחיקוי לתנועות בנצרות, א-תיאיזם וחילון החיים, אך גם תנועת "תורה עם דרך ארץ",

ולבסוף צמחה הציונות המדינית. קודם הרב מוחליבו|ועוד יחידי סגולה ולאחריהם בנימין זאב הרצל וחזונו המעשי. - כל התנועות המהפכניות במאות ה 18 וה 19 היו כנראה ריאקציות לקשה מבין המאות הנוצריות לעם ישראל בגלוי והיו, המאה ה 17. מאז חורבן הכית השני לא התחוללו אסונות קולקטיביים באכזריות כה מקיפה כמו במאה זו :

- בראשיתה שמד שאריח הפליטה הספרדית בפורטוגל ; אכזבה מן התקווה, כי דון יוסף נשיא יצליח לקומם את הריסות א"י; מלחמת 30 השנים באירופה המערבית והמרכזית; פרעות חמלניצקי במזרח אירופה; נדידות בריחה סחור-סחור מן הפח אל הפחת, כל אלה גרמו לאמונה גזברת והולכת כי ימי הגאולה קרבים ובאים. שבתאי צבי הופיע כמו כוכב שביט, ואכזב עד ליאוש ! - גם בחימן הרחוקה היתה בסוף המאה מצוקה נוראה ואבדון. יהודי רוב הקהילות גורשו מבתיהם ונשלחו-רוכזו במדבר מוצע, בה מצאו מותם ברעב ובצמא 90% מבני קהילות קדושות אלה! אחרי שנתיים נשארה לפליטה רק "עשיריה" וממנה עולי תימן בדרך אחרון. רבי שלום שבזי, גדול משוררי תימן היה להם לפה בשירי הערגה לציון ולארץ הצבי. שיריו ופירוטיו רוכזו בדיוואן ומלוים אותנו היום בארץ כזמרת תימן המלנכת, כחלק מחרבות ישראל המתחדשת. לתימן הגיעו מאיטליה סידורי תפילה נוסח ספרד. החתירה מחלוקת בין נאמני נוסח בלאדי, דהיינו המקומי הישן, שהוא בעצם הנוסח הבבלי הקדום, לבין המחדשים, הדודעים, שהם "דור-הדעה" בחימן. גם לסוריה, עירק ופרס הגיע נוסח ספרד, בגלל ריבוי הספרים המודפסים לעומת כתבי יד יחידים ויקרי המציאות. מכאן הסעות לכנות יהודי בבל ופרס ותימן כאילו יהודי ספרד הם, ולא היא ! במשהד נאנסו יהודיה לשמד האסלם ואבדה קהילתם.

- ועתה לשואה באירופה. רק החל משנת 1848 לספה"נ התחילה תקופה של כביכול שויון זכויות ליהודים במערב אירופה. גבריאל ריסר מהמבורג וד"ר פייס מפרנקפורט הצליחו להשיג בכתב באסיפה המכוננת הלאומית הגרמנית תחת קיסר אחד, הסכמה כזו. אך לפני 1860 לא הוחל בכך באף מקום. סבי ואבי "זכו בכך". במרכז ומזרח אירופה התאחרו חוקי הזכויות בעוד 40-50 שנה. רק 80 שנה במערב אירופה עד לשואה. שני דורות בלבד ! רק 30-40 שנה, דור וחצי הדור במרכז אירופה ובמזרח עד להשמדה הפיסית המחלטת של מליון וחצי המליון ילדי ישראל וארבעה מליון וחצי נשים-גברים יהודיים ! כלניצוץ של חיים יהודיים במרחבי אירופה כבה. - ברוסיה הכולשביקית כבתה תרבות ישראל זה מכבר, מאונס, כסימן "הקדמה הסוציאליסטית המשוה כל המעמדות ובני כל הלאומים" ... שאלתי הנוקבת היא : מהם הלקחים והמסקנות שנלמדו מן ההסטוריה של הגלויות הרבות והשונות זה 2600 שנה ואף מעט יותר ??? מסקנתי האישית היא : בגלויות בהן נוצרה יצירה רוחנית-יהודית וזו נרשמה והגיעה אלינו, על מקום זה, קהילה זו, תקופה זו, אנו יודעים היום ! כמו שאנו יודעים על החורדה הכתובה,

בראשית ההוותנו לעם בעל תרבות יהודית-עצמאית, כך אנו יודעים על כל יצירות הרוח היהודיות בכל הדורות ובכל המקומות בעולם: מפיוטי יוסיבן יוסי בא"י, עד לפיוטי ר' שלום שבזי בתימן. ראשונים ואחרונים; חסידות ותורה עם דרך ארץ. ספרות המוסר ומחשבת היהדות חרגום אונקלוס בארמית, התרג"ום לערבית-תימנית, כתבי חכמה יהודית בערבית, ביוונית, בצרפתית, גרמנית, אנגלית, איטלקית. תיאטרון יידיש-יהודי, מוזיאון לתשמישי קדושה מכל קהילות ישראל; איורים אומנותיים לכתובות, למגילות והגדות; חקליטיים וקלטות לחזנות ולקריאה בטעמי המקרא על רב-גווניותם; סרטים המנציחים פולקלור יהודי מכל הגלויות; וידיאו-קסטות עם תוכניות בנושאי היהדות והיהודים. רק כך נודע לנו על חכמי קירואן, על שלום עליכם, על לחני|תפילה מתוניסיה, מיוסלה רוזנבלט ומחלב. לעומת אלה שקעו שליטה פוליטית, צבאית, בכלייה, גם אם היו חשוכים לדורם ולמקומם מבחינת עצם הקיום, בשכחת הדורות! יש ואין אנו יודעים על אלה כלל. זאת ועוד: תמיד היתה תרבות ישראל מושפעת מגמרי לפני התרבות "המחקדמת" כביכול של העמים, יתודו ותרבותו לגמרי לפני התרבות "המחקדמת" כביכול של העמים, אבד לנו חלק זה מעמנו. כך קרה לכל גלויות ישראל, אף לחזקות מביניהן ברשימתי זו. וכך יקרה לדעתי לחלקי עמנו המתבישים במקורותינו ומעדיפים את הזר, וחושבים אותו למחקדם, לנאור יותר.

- בא"י נשארו לנו שרידים חומריים מעברנו וטוב שנשמרו ונתגלו טוב, אלה מאתנו שזקוקים "להוכחה חמריית" על קיומנו פה ועל זכותנו על ארצנו. מכל התרבויות "המחקדמות" העתיקות לא נשארו העמים ולא זכר היהודים הנספחים!

ומה לעתיד הגלויות העשירות דהיום ?? ארה"ב, אנגליה, צרפת, דרום אפריקה ואמריקה הלטינית. האם יכולים הם לסמוך את ראשם בחול ההתעלמות-מדעת לבבי עתידם ועתיד צאצאיהם ??

האם ההסתוריה האנושית חיה שונה רק כלפיהם ? האם בני האדם השתנו ? האם קנאת העמים כלפינו הצטמצמה או נעלמה ??

האם היהודים בגלויות ישראל יש משהו מנושא כאוב זה בחוכניות החינוך? האם לנו במדינת ישראל יש חשבות חיוביות לשאלות אלה? לא, לצערי החושבים אתם כי לי יש חשבות שליליות:

אין לי כי אם שתי מסקנות שליליות:

א. האשליה העצמית וההתעלמות מדעת ממשיכות להיות קו פסיכולוגי מסוכן כמו בכל עברנו ההסתורי הארוך. לא רוצים ללמוד לקח!

ב. אנו שקועים אקדימית בתרבות אירופאית ביסודה נוצרית, עם תוספות יהודיות.

אנו זקוקים לתרבות הכללית לקיומנו, אך אנו זקוקים בו-זמנית ליותר שורשיות יהודית. בחוכניות החינוך, גם הממלכתיות-כלליות ניחן וחייבים להוסיף פרקי-ידע עמנו ותרבותנו בלי לחשוש כל הזמן מן היהדות האמיתית הלא-אירופאית ביסודה, שחושבים אותה, גם זה מן ההשפעה הנוצרית (כן, כך בפירוש, למי שמוכן להיות כן עם עצמו!) כדת, כדתיות, כרליגיה, ולא היא על-פי חפיסתנו!

בעיתו של עם ישראל היתה המידה והיכנה אף היום "נשתה ונאכל
ולא - נמות ! היום קוראים לכך " עכשןדם ". וזה מחבטא בכל
חחומי החיים, והמבין יבין !
זהו ענין לפסיכולוגים וחוג "חקר עמנו", טוב שינתח גורם
לאומי שלילי זה.
עם ישראל אינו מוכן לקבל על עצמו אידיאולוגיה (שים לב: "לוגיה")
אוביקטיבית מעבר ל עכשוויזם מטריאלי-נהנחני אגוצנטרי סוביק-
טיבי. דוגמאות מכל התקופות ההסטוריות לא חסרות, לצערנו.
אך כוחו ההיובי של עם ישראל, זרמי המחשבה והרוח היחודיים
והיהודיים של היהודים ושל היהדות הם אשר הפכו אותנו ל עם
סגולה ומבטיחים המשך לקיומנו הלאומי, הפיסי והרוחני כאחד!
זהו המסר של הרצאת היום, והוא בוטא אף בהרצאותי הקודמות
בתרגום נכבד זה.

- - -

דיןן על ההרצאה

מהם הלקחים מאבדן קהילות עתיקות וחדשון לעמיד הגלויות דהיום?

מאת יוסף בן בריה .

דיןן מרים רייט-צדק: המרצה דיבר בעקר על קהילות עתיקות ורק מעט על הקהילות מן הדורות האחרונים. על פי דעתי, באותן תקופות עתיקות, היו העמים יותר שכטים ופחות ממלכות גדולות. לכן היה קל ליהודים להשתלט ולהשפיע. עתה הממשלות והמדינות חזקות, כמו אמריקה, קנדה, צרפת ואחרות ואין ליהודים יכולה להתמודד אתם, להשפיע ולהשתלט. להיפך: היהודים נכנעים ונעלמים. האם יש לקהילות היום עמיד שם? על זה רצית לתת תשובה. ושאלתי: הכיצד הצליחו היהודים בעבר הרחוק לכבוש את לב העמים לתורתם? וכיצד הצליחו אז ליצור ממלכות יהודיות אף בנוכר? אך מאוחר יותר, תחת הנצרות והאיסלם, הרבה יהודים התנצרו, התאסלמו וכך נעלמו הרבה מבני עמנו. זהו ההיפך ממה שקרה קודם. אצל יהודי תימן, הרמב"ם חיזק את רוחם והם לא התבוללו. אני שואלת: מדוע לא הזכרת יהודי החקופות התרבותיות 'האחרונות', כמו יהודי אודיסה, וילנה ויצירות רוחניות דומות באירופה?

מרדכי בר יוסף: חקרת הממשלות היהודיות בגלויות לפני מאות בשנים. הם בודאי יצרו, השאירו סימנים, נכסים חומריים, אם לא רוחניים. מדוע לא נשאר מהם זכר, כגון מונומנטים, רחובות, ערים? בבבל למשל, נמצאו אף כתובים עתיקים של העמים, על חרסים, אבנים. ומה עם סימני המסחר שהיה ליהודים שם, כמו מסבעות, הוויזים וכ"ד? מדוע בא"י מצאנו ממצאים חומריים של היהודים ובארצות הנכר העתיקות לא מצאו כאלה?

ועוד: מהי הסיבה כי הגלות הראשונה זרמה מזרחה והשניה מערבה? ועוד: מדוע גולי החורבן הראשון השפיעו על העמים בהם נתערבו, וגולי החורבן השני למערב לא השפיעו? קריאח ביניים של נחן בן בריה: כל הנצרות היא מהשפעה יהודית! ושאלה שלישים: כיסינו את כל העולם בנוכחותנו. גם באירופה יש צירקולציה יהודית. כל מקום שם רווי דם יהודי. מדוע שלא כמו במזרח, לא נוצרה באירופה החלכדות יהודית, שליטה, מושבות, ולא שלטון עצמאי באף מקום? באירופה יש כניעה מוחלטת! לא נוצר דבר דומה למה שנוצר במזרח עקב גלות ראשונה שם! מה הסיבה?

יוסף קורץ:א) לדעתי צודקים היום אלה שמחמירים בגיור. נראה, שכל הקבוצות שגויירו בעבר הרחוק נעלמו. הגויים שהתגיירו אז במספרים גדולים לא תרמו לנו משהו ממש. הם התבוללו אז בתוך היהדות, כי היה זה קל ונות. הרבה לא נשאר מהם, כנראה. גם הנוצרים הראשונים היו יהודים ולא נשאר לנו מהם משהו חיובי. לו נשאר כל אלה יהודים, היינו היום מליוני-מליונים. ב) הגם שקשה לי לאמר זאת, אומר זאת בשם רב ידוע ביהדות הונגריה מתקופת השואה. הוא היה אז אנטי-ציוני, אך כתב, כמסקנה ממה שראו עיניו, בספרו "אם הבנים שמחה", כי השואה באה כעונש על כי לא עלו ארצה, כאשר זה היה אפשרי!

בישעיה, בפרק ו כתוב: ...ועוד כעשיריה... והיתה לבער, כאלה וכאלון אשר בשלכת מצבת בס, כן זרע קודש מצבתם בס. והיתה לבער= כמו הסנה הבורע באש ואיננו אוכל, כך עם ישראל. חוקר הצמחיה הארץ ישראלית הראובני מציין, כי השקמה והאלון גם כשכורחים את כל גזעם, יוצאת משורשם צמיחה חדשה, בניגוד לכל יתר העצים, כך ישראל. גם אלה מביינינו שבאו ארצה ללא רוח סבא, צאצאיהם יחזרו למקורות ישראל ויהיו מן הענפים הסריים של עם ישראל. עם ישראל לא נעלם בעבר ולא יעלם לעולם. עוד תהיה באולה שלמה לישראל!

ד"ר רב סגל: האם לדעת המרצה יש קשר בין החילוניות ובין חוסר הנאמנות העם וכתוצאה מכך העלמות הקהילות בעולם? מה הסיבה?

ד"ר משה מובשוביץ יש מחזוריות בעם ישראל. לא לומדים לקחים. זה קשור כנראה באופיו הלאומי של עם ישראל. זהו נושא לחקר הפסיכולוגיה של עם ישראל. לדעתי יש לעמנו שתי בעיות: א. חוסר סבלנות. צריך לדעת להתקיים עם הסבל, ולא עושים זאת. ב. עכשוזים, אכול ושחה... מצפים להטבות חמריות מידידות. ועוד: יש אשליה עצמית ולא רוצים ללמוד מן העבר. לא צופים אחרנית אל העבר ולא קדימה לעתיד. זהו עיוות אנטלקטואלי חמור של דוקא מחלק האנטלקטואלים שלנו. מערפלים ולכן אין בטחון פנימי, ולכן נודדים, בורחים-יורדים מן הארץ אך גם מעם ישראל. אנו זקוקים לאוכלוסיה יהודית רבה, אחרת נעלם, גם אם נשארות יצירות הרוח. העניין המספרי חשוב גם עתה, אף בארץ. צריך לחנך שוב להסתפקות במועט, בלי יומרות חומריות מוגזמות.

ד"ר רייטר צדק: סבלנות אינה תכונה גנטית חורשתית, אלא עניין של חינוך סביבתי וקהילתי. הסופר יצחק שלו שואל: האם הנודדים היא קללה לנו או תורשה? לדעתי זה לא זה ולא זה, אלא עניין שנכפה עלינו מבחוץ וזה אינו עניין חורשתי פנימי שלנו.

ד"ר רב סגל: אני חושב שכן יש כאן תכונה מיוחדת של עם ישראל בכל הדורות, לחפש את המידי, החומרי, הקל. זה עניין התנהגותי שהתפתח שוב ושוב.

חיים ברגפרוינד: מענינת אותי השאלה, האם גולי רומי הועברו בספינות לספרד ואשכנז.

סיכום מאח המרצה יוסף בן ברית: שאלותי הן עניין לפסיכולוגים מקצועיים לענות עליהם. חשובותי אף הן ראוי שיבחנו על ידם. עקר תפקידי אני רואה בליקוט העובדות ההסטוריות והצגתם באופן ויזואלי ומרוכז. אך אענה לשאלות שנשאלתי וברור כי יש לי דעה, לד"ר רייטר צדק: גם בעבר הרחוק היו אלה ממלכות אדירות ממש, ולא שכטים, אשר היהודים הגולים ידעו "להתברג" אל הצמרת,

כמזרח, בדרום בתימן, במערב במרוקו ובצפון בכוריה. אורך התקופות הזוהרות נמשכו שלושה דורות בממוצע. העמים החיהו כי היהדות היתה מסר רוחני יחיד על אלוהות אחידה עליונה, ללא מאבקי כח פנימיים כמו אצל בני אנוש. הנצרות והאסלם עוד לא היו מפותחים. שתי האמונות האלה הושתלו על אליליות ופגשיות, האלהת אנשים וחפצים, דוגמת הצלב והצלוב, החמסה סמל יד האדם, עד 600-700 לס"פ הנוצרים. רק כאשר נושאי החרב הקדושה והצלב הקדוש השתלטו בכה על עמים ומרחבים ושפכו נהרות של דם במתנגדיהם, הוכרו בליח ברירה כדתות שולטות. לא כך היהדות שהופצה על ידי פליטים במיעוט מספרי לצערנו קבלנו גם אנו לתוכנו סממנים זרים של האלהת חפצים אשר "קדושה" יש בהם באופן מסומל, אך כח מאגי כביכול בהם, הוא אנטי-אמונתי על פי אמונתנו ב"אחד". ד"ל.

אנו העם אשר נוצרנו להקריב אלילי העולם הקדמון: פר, איל ושעיר. ליהדות אין כח פיסי, אך יש לה כח רוחני וזה מה שקסם כנראה לעמים בתקופת "החפר" בין האמונות העתיקות שהכזיבו לבין דתות הצלב והחרב. תקופת תפר זו נמשכה כאלף שנים! מ 500- עד 600 לס"פ הנוצרית. כאשר נאמר לאברהם אבינו "ונחברכו בך כל גויי הארץ ובזרעיק", אולי היתה כוונת הברכה הזו פזורת האמונה הישראלית גם בדרך זו ואין זו קללה כשאלת הסופר יצחק שלו. למר בריוסף: נמצאו מונומנטים, ערים, רחובות וסמני חיים יהודיים בכל מקום בו היינו מצוינים שם. כך באצפהאן וחמדאן בפרס, בפראג אשר בצ'כיה, בקורובה אשר בספרד, ועוד ועוד. אך הגויים לא רוצים כ"כ להכיר בהשפעתנו, אך הדברים ידועים בכ"ז. גם בני דן ונפתלי הכובשים נהיו ל"הויים לבניס" (ז"א שונים מיתר ההוניים!) בכחבי החוקרים הנוצרים.

הוגלינו מזרחה, כי משס בא הכובש והשובה את אבותינו. וכך בא הכובש והשובה הרומי מן המערב. כבר עניתי על השאלה מדוע יהודי החורבן השפיעו בארצות גלותם ופחות יהודי החורבן השני. יהודי אירופה לא יצרו שלטון אוטונומי יהודי, כי הנצרות היתה האכזרית מביין שתי הדתות המאוחרות, כי היא זו אשר טוענת שהיא היורשת אותנו, היא היהדות האמיתית. לכן דכאו אותנו הנוצרים באכזריות נוראה.

לד"ר סבל: יהודים חילוניים בחו"ל, אשר מחנכים ילדיהם להסמך בתרבות המקומית וללא שורשים יהודים וללא גאווה יהודית, הרי ברור למה זה מוביל. אין כאן שאלה לדעתי. אך אוסיף כי גם אלה משומרי החורה המשמיטים חלקים משמעותיים מחורת ישראל, ההופכים לדוגמה פרות שנת השמיטה לטריפה, הורסים את שורשי החורה. פרות שנת השמיטה הם קודש! "ואכלו עניי עמן... ואסור לבעל האחווה לסחור בהם. אך לאכול מותר ומותר. יש קדושה מיוחדת ביכול. לד"ר משה מובשוביץ: עכשוזים בעיני היא אגוצנטריות ופרימיטיביות אנושית. בקרימינולוגיה ידוע, כי לפושע אין סבלנות, אין אורך-רוח לחכות לשכרו. הוא זקוק לסיפוקים מידיים. אינו מחשיב זכויות הקבוצה, הכלל. הוא מחשיב רק את רצונו לסיפוק מידי, ללא חשבון העתיד והאחר. כך אני רואה את חסידי "העכשו" וזכויות הפרט. מספר האוכלוסין היהודים חשוב כמובן לרביה וקיום גם בארץ. למר ברגפרוינד: הרומים הובילו שבויהם למרחקים באוניותים.

רשימת ההרצאות בשנת תשמ"ח

ד"ר צמח צמרידן	1. כיסופי הדורות לציון - כחזון הגאולה ובעליות ארצה. . . . .
אלכסנדר מנור	2. ד"ר אלעזר זמנהוף כיהודי וכציוני . . . . .
מדוכי בן-פורת	3. מיפוי מוקדי מתח בחברה הישראלית. . . . .
ד"ר דב סגל	4. החינוך לציונות - הצלחה או כשלון . . . . .
פרופ' שמעון הרמן	5. הזהות היהודית של ישראל. . . . .
	6. התעמולה הערבית בעולם: דרכים ושיטות ואיך להדוף אותה. . . . .
ד"ר יצחק בן-גד	7. הפילוסופיה היהודית והמשמעות הפסיכולוגית של הישוארות הנפש. . . . .
הרב ד"ר צבי עזריה	8. ההומור היהודי . . . . .
פרופ' אבנר זיו	9. העימות בין הפילוסופיה הקאנטיאנית ובין משנתו של פרופ' פ. שניאורסון ז"ל . . . . .
ד"ר אריה בן-יוסף	10. מה הם הלקחים מאבדן קהילות עתיקות וחדשות לעתיד הגלויות דהיום? . . . . .
יוסף בן-בריה	11. גישה יונגיאנית לערך מצוות "יישוב הארץ" . . . . .
ד"ר גוסטב דרייפוס	12. "תחרות פרס" לכחות י"א, י"ב מטעם המכון ובאישור המזכירות הפדגוגית של משרד החינוך והתרבות, בעד עבודה באחד נושאים לבחירה בשטח לאומי-ציוני . . . . .
המכון לחקר הפסי- כולוגיה של העם היהודי	

Lodge of B'nai B'rith
STUDY OF OUR PEOPLE

(Institute for the Study of the Psychology
of the Jewish People in Israel and Abroad)

In the name of

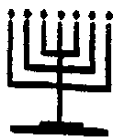
Prof. ARIEH TARTAKOVER

Founded in Tel-Aviv, in 1977

8, Maaleh Hazofim, Ramat-Gen.

Israel - 52483

Tel. 722752

לשכת בני ברית
חקר עמנו

המכון לחקר הפסיכולוגיה של העם היהודי בזמנו
בארץ ובתפוצות

ע"ש פרופ' אריה טרטקובר

נוסדה בתל-אביב, בשנת תשל"ז - 1977

רח' מעלה הצופים 8, רמת-גן.

ישראל - 52483

טל. 722752

**"חקר עמנו הוא המכון לחקר הפסיכולוגיה של העם היהודי בזמנו
בארץ ובתפוצות", ע"ש פרופ' אריה טרטקובר.**

מכון זה נוסד על-ידי: פסיכולוגים, מחנכים, סוציולוגים, סופרים ואנשי-ציבור, העבודה המדעית במכון "חקר עמנו" מתבטאת בהתעמקות, בחקירה ובמחקרים בתכונות הנפשיות המיוחדות של העם היהודי; בצורות התנהגות חברתית-לאומית; במהותה של הזהות היהודית והסיבות לסטיות ממנה והתנכרות לה; ובאספקטים הפסיכולוגיים של נקודת-ראות פסיכולוגית. זאת במטרה למצוא את הדרך לאורח-חיים יהודי מקורי ולדרכי-מחשבה חיוביים ורצויים, אשר יעזרו לשמור על צביונו הלאומי של העם, מבחינה רוחנית-ערכית ועל ייחודו היהודי כעם בעל עוצמה וכוח רוחני המסוגל להתמודד עם הבעיות הקשות בחייו.

המכון חותר להבליט את האקטואליות ואת משמעות הנושאים בחברה היהודית בימינו ולתח להם הארה נוספת בשטח הסוציולוגי, ההיסטורי, הספרותי והפילוסופי כרקע לניתוחים פסיכולוגיים. ברגע קשה זה של משבר רוחני-לאומי, חברי המכון רואים בפעילות זו שליחות לאומית. אכן, חותר המכון ליצירת מרכז רוחני בארץ, במגמה לפרוש השפעתו גם על יהדות התפוצות. המכון שוקד להשיג כוחות-אדם נוספים, אשר גורל העם יקר להם ויוכלו להתעלות על כל אינטרס אישי, כדי לתרום מכוחם וממחשבתם לתחייה הרוחנית המחודשת של העם היהודי, הנמצא עכשיו בירידה רוחנית ובמבוכה נשפית. כשם שנוצרה המדינה, ככה יש צורך ביצירת עם יהודי חזק בארץ ובעולם על-ידי איחוד רוחני-לאומי.

פעולות המכון מתבטאות במתן הרצאות דיונים על בעיות לאומיות ובהכנות למחקר באותן הבעיות; בליבת פסיכולוגי של הבעיות, הדעות ומחשבות, בעיקר במחשבת ישראל, אשר קירבו את העניינים הנידונים ללב רבים: אישי חינוך, מרצים ידועי שם, אנשי מדע ומחקר, הרואים בפעולה המכון חשיבות רבה.

פעולתו המדעית של המכון "חקר עמנו" מתבטאת בהוצאת חומר ספרותי שוטף, היוצא ע"י "חקר עמנו" בצורת חוברות נאות, הכוללות את הרצאות המכון והדיונים עליהן - הן מדפסות בחוברות ומופצות בארץ ובתפוצות - המעוניינים יוכלו לקבלן בפנייה למכון.

אנו פונים למעוניינים בארץ ובתפוצות להשתתף בפעולה המכון על-ידי ביקור בהרצאות דיונים על בעיות לאומיות, אשר קירבו את העניינים הנידונים במכון ללב רבים: אישי חינוך, מרצים ידועי שם, אנשי מדע ומחקר, הרואים בעבודה המדעית של המכון חשיבות לאומית רבה.

קורא נכבד
אנו מתכבדים להגיש את ההרצאה של יוסף בן-ברית
(עשירית השנה).

כל ההרצאות מודפסות בחוברות ומרוכזות בחיק מיוחד
בסוף שנת תשמ"ח.

בברכה
המערכת

Lodge of B'nai B'rith
STUDY OF OUR PEOPLE

(Institute for the Study of the Psychology
of the Jewish People in Israel and Abroad)

In the name of

Prof. ARIEH TARTAKOVER

Founded in Tel-Aviv, in 1977

8, Maaleh Hazofim, Ramat-Gen.

Israel - 52483

Tel. 722752